

Маринюк І. О.

аспірант,

Державний університет економіки і технологій

Кривий Ріг, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5208-339X>

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-611-2-30>

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЛАЄНС-МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ ТА ПРИВАТНОМУ СЕКТОРАХ УКРАЇНИ

У сучасних умовах трансформації економіки та публічного управління в Україні зростає значення комплаєнсу як інституційного механізму забезпечення дотримання законодавства, регуляторних вимог, стандартів професійної етики та доброчесності. Посилення регуляторного нагляду, інтеграція України у міжнародний економічний та правовий простір, а також актуалізація корупційних і репутаційних ризиків у публічному та приватному секторах обумовлюють необхідність не лише впровадження окремих елементів комплаєнс-менеджменту, а й їх системного оцінювання. Відсутність уніфікованих підходів до оцінювання рівня впровадження комплаєнсу призводить до його формалізації та обмежує практичний вплив на управлінські процеси, що зумовлює актуальність наукового осмислення сутності та значення мети такого оцінювання.

На сучасному етапі розвитку в Україні система комплаєнсу є найбільш інституціоналізованою в банківському та фінансовому секторах, що пояснюється підвищеними регуляторними вимогами, жорстким наглядом з боку Національного банку України та інтеграцією фінансового ринку у міжнародний економічний простір [1]. Водночас у більшості інших сфер публічного та приватного секторів комплаєнс перебуває на стадії становлення та фрагментарного впровадження, що обмежує його системний вплив на управлінські процеси. Разом із тим організації, які розпочали впровадження комплексної системи комплаєнсу, демонструють вищий рівень прозорості діяльності, дотримання міжнародних стандартів права й професійної етики, формування комплаєнс-культури та інституційної нетерпимості до корупційних практик.

Потреба в оцінюванні рівня впровадження комплаєнс-менеджменту зумовлена посиленням вимог до відкритості та підзвітності діяльності організацій, зростанням наглядових функцій держави й міжнародних інституцій, а також підвищенням значущості комплаєнс-ризиків у публічному та приватному секторах. Відсутність єдиних підходів і стандартизованих критеріїв оцінювання часто спричиняє декларативне впровадження комплаєнс-функцій без їх реальної інтеграції в систему управління. За таких умов оцінювання рівня розвитку комплаєнсу потребує секторально диференційованого підходу, оскільки для публічного сектору та державних підприємств характерними є жорстке імперативне регулювання, підвищені корупційні ризики та вплив політичних чинників, тоді як у приватному секторі формування комплаєнс-систем значною мірою визначається особливостями корпоративного управління, очікуваннями інвесторів і репутаційними ризиками.

Ключовою складовою системного підходу до оцінювання рівня впровадження комплаєнс-менеджменту виступає ризик-орієнтований компонент, що полягає у виявленні, аналізі та управлінні комплаєнс-ризиками, які можуть мати суттєвий вплив на результати та стабільність діяльності організації [2].

У процесі теоретичного аналізу оцінювання результативності комплаєнсу особливого значення набуває вибір необхідних методів і джерел інформації. Зокрема, Чмутова І. М., Безродна О. С. та Нечипоренко Д. І обґрунтовують доцільність здійснення оцінювання з використанням ретроспективних даних щодо фактів порушення законодавства, дотримання галузевих стандартів і внутрішніх нормативів, застосованих санкцій, судових проваджень та інших негативних подій, пов'язаних із реалізацією комплаєнс-ризиків. На думку авторів, аналіз таких даних створює підґрунтя для кількісного вимірювання рівня комплаєнсу та побудови прогностичних моделей оцінки ймовірності виникнення ризиків і потенційних втрат у перспективі [3, с. 299].

Узагальнюючи теоретичні підходи до оцінювання впровадження комплаєнс-менеджменту, слід зазначити, що його ключовою метою є визначення рівня зрілості комплаєнс-системи як цілісного управлінського механізму, спроможного забезпечувати дотримання законодавства, внутрішніх нормативів та етичних стандартів, а також ефективно ідентифікувати, оцінювати й мінімізувати комплаєнс-ризики. Водночас, залежно від сектора діяльності організації оцінювання може

мати додаткові цільові орієнтири, зокрема посилення довіри з боку регуляторів і суспільства у публічному секторі, підвищення прозорості та підзвітності управління державними активами – у державних підприємствах, або зміцнення інвестиційної привабливості та репутаційної стійкості – у приватному бізнесі. Таким чином, оцінювання впровадження комплаєнс-менеджменту виступає не лише інструментом контролю відповідності, а й засобом управлінської діагностики, що дозволяє виявляти проблемні зони комплаєнс-системи, визначати напрями її подальшого розвитку та забезпечувати адаптацію організацій до змін зовнішнього нормативного й інституційного середовища.

Література:

1. Гура В. Система комплаєнс як спосіб подолання корупції. *Економіка та суспільство*. № 52. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2604>
2. Bonnie E. Regulatory Compliance Risk Management: Frameworks, Best Practices, & How to Do a Risk Assessment. Secureframe. 2024. URL: <https://secureframe.com/blog/regulatory-compliance-risk-management>
3. Чмутова І. М., Безродна О. С., Нечипоренко Д. І. Методичний інструментарій оцінювання комплаєнс-ризиків фінансового моніторингу банків. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 296–309. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_11_0_296_309